

INFEKSIYA NAZORATI VA INFEKSION XAVFSIZLIK

Abdullayeva Munisxon Nosirxon qizi

2-son Namangan Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi

Hamshiralik ishi kafedrası

o'qituvchisi.

Anatatsiya. Ushbu maqola infeksiya nazorati va infeksiyon xavfsizlik masalalarini o'rganishga bag'ishlangan. Unda infeksiyon agentlarning turlari, ularning tarqalish yo'llari va jamoat hamda tibbiyot muassasalarida infeksiyon xavfsizlikni ta'minlash choralari tahlil qilinadi. Zamonaviy texnologiyalar, sterilizatsiya, dezinfeksiya, shaxsiy himoya vositalari, monitoring tizimlari va xalqaro standartlar asosida infeksiya nazorati samaradorligi ko'rib chiqiladi. Maqola jamoat sog'lig'ini oshirish, nosokomial infeksiyalarni kamaytirish va pandemiyalar davrida infeksiyon xavfsizlikni ta'minlashning muhimligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: infeksiya nazorati, infeksiyon xavfsizlik, nosokomial infeksiya, epidemiyalar, profilaktika, tibbiy muassasa, sanitariya-gigiyena.

Infeksiyon kasalliklar insoniyat sog'lig'i uchun jiddiy xavf tug'diradi. Ular tez tarqalishi, jiddiy asoratlar va ba'zan o'limga olib kelishi bilan ajralib turadi. Zamonaviy tibbiyotda infeksiyon xavfsizlikni ta'minlash va infeksiyalarni oldini olish muhim ahamiyat kasb etadi. Infeksiya nazorati (infection control) — bu infeksiyon agentlarning tarqalishini cheklash, bemor va tibbiyot xodimlarini himoya qilish, hamda tibbiy muassasalarda epidemiyalarning oldini olishga qaratilgan tizimli chora-tadbirlar majmui.

Infeksiyon xavfsizlikning asosiy maqsadi — kasalxona ichidagi va tashqi muhitdagi infeksiyon tahdidlarni kamaytirishdir. Bugungi kunda global pandemiyalar, masalan, COVID-19, infeksiya nazorati choralarining qanchalik

muhim ekanligini yana bir bor isbotladi. Shu bois, infeksiya nazorati tizimlari zamonaviy sog‘liqni saqlash muassasalarining ajralmas qismi hisoblanadi.

Infeksiya nazorati — bu infeksiyon agentlarning tarqalishini oldini olish va kamaytirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar tizimi. Uning asosiy printsiplari quyidagilardan iborat:

- Qo‘l yuvish va shaxsiy gigiyena — tibbiyot xodimlari, bemorlar va tashrif buyuruvchilar tomonidan qo‘l va yuzni muntazam yuvish.
- Sterilizatsiya va dezinfeksiya — tibbiy asbob-uskunalarni va muhitni mikroblardan tozalash.
- Izolyatsiya choralarini qo‘llash — infeksiyon bemorlarni alohida xonada yoki maxsus bo‘limlarda davolash.
- Shaxsiy himoya vositalarini (SHV) ishlatish — maska, qo‘lqop, ko‘zoynak va boshqa vositalar orqali infeksiya xavfini kamaytirish.
- Aerosol va havodagi infeksiyalarni nazorat qilish — ventilyatsiya, HEPA filtrlash va maxsus havoni tozalash tizimlari.

Ushbu printsiplar tibbiyot xodimlari va bemorlarning xavfsizligini ta‘minlashda asosiy vosita hisoblanadi.

Infeksiyon agentlar — inson yoki hayvon organizmida kasallik keltiruvchi mikroorganizmlardir, jumladan bakteriyalar, viruslar, zamburug‘lar va parazitlar. Ular turli yo‘llar bilan tarqaladi: kontakt yo‘li (to‘g‘ridan-to‘g‘ri yoki vosita orqali), havo-tomchi yo‘li (nafas, aksirish, yo‘tal), vektorlar orqali (chivin, hasharotlar) va oziq-ovqat yoki suv orqali (ifloslangan ovqat yoki suv). Infeksiyon xavf agentlarning biologik xususiyati, yashash sharoiti va inson immuniteti bilan belgilanadi [1].

Kasalxona ichidagi infeksiyalar (nosokomial infeksiyalar) bemorlar va tibbiyot xodimlari uchun katta xavf tug‘diradi. Infeksiyon xavfsizlikni ta‘minlash choralari: sterilizatsiya va dezinfeksiya, bemorlarni to‘g‘ri joylashtirish, shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish, tibbiyot xodimlarini o‘qitish hamda monitoring tizimi orqali infeksiyalarni nazorat qilish. COVID-19 pandemiyasi davrida

karantin, masofa saqlash va antiseptik vositalardan foydalanish muhim choralar sifatida qo'llanildi.

Infeksion xavfsizlikni ta'minlash zamonaviy tibbiyotning eng muhim yo'nalishlaridan biridir. So'nggi yillarda sog'liqni saqlash tizimida infeksiyalarni nazorat qilish uchun ilg'or texnologiyalar keng qo'llanila boshladi. Ushbu texnologiyalar nafaqat bemorlar va tibbiyot xodimlarini himoya qilishga, balki kasalxonalarda nosokomial infeksiyalarning oldini olishga ham yordam beradi. Shu bois, zamonaviy texnologiyalar infeksiion xavfsizlikni samarali tashkil etishning ajralmas vositasiga aylangan.

Birinchi navbatda, UV-C nurlar bilan dezinfeksiya texnologiyasi muhim ahamiyatga ega. UV-C nurlari mikroorganizmlarning DNK va RNK tuzilishini buzib, ularning ko'payishini to'xtatadi. Shu yo'l bilan viruslar, bakteriyalar va zamburug'lar tez va samarali yo'q qilinadi. UV-C texnologiyasi ayniqsa operatsion xonalar, reanimatsiya bo'limlari va infeksiion kasalliklar bo'limlarida keng qo'llaniladi. Ushbu texnologiya inson omilini kamaytiradi, chunki dezinfeksiya jarayoni avtomatik tarzda amalga oshiriladi va xodimlarning bevosita aloqasi talab qilinmaydi.

Ikkinchi samarali yechim sifatida antimikrobiyal qoplamalar keltiriladi. Bugungi kunda kasalxonalarda jihozlar, mebellar, eshik tutqichlari va boshqa yuqori kontaktli yuzalar antimikrobiyal materiallar bilan qoplangan. Bu qoplamalar mikroorganizmlarning yuzada uzoq vaqt yashashiga imkon bermaydi va infeksiion agentlarning tarqalish xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Bundan tashqari, avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari infeksiion xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tizimlar orqali kasalxonadagi infeksiyalarni real vaqtda kuzatish mumkin. Masalan, bemorlar orasida nosokomial infeksiyalarni aniqlash, xodimlar tomonidan qo'l yuvish va shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish monitoringi, sterilizatsiya jarayonining samaradorligini

baholash tizimlari avtomatik ravishda amalga oshiriladi. Natijada, infektsiyalarni erta bosqichda aniqlash va tezkor chora-tadbirlar ko‘rish imkoniyati paydo bo‘ladi.

Shuni ta’kidlash kerakki, infektsion xavfsizlik doimiy monitoring va yangilanib turadigan texnologiyalarni talab qiladi. Har bir yangi kasallik yoki pandemiya yangi yondashuvlar va texnologiyalarni joriy qilishni talab qiladi. Shu sababli, infektsion xavfsizlikni ta’minlashda zamonaviy texnologiyalar, xalqaro va milliy standartlar, shuningdek, jamoatchilik va tibbiyot xodimlarining xabardorligi birgalikda muhim ahamiyat kasb etadi [4].

Xulosa qilib aytganda, infektsiya nazorati va infektsion xavfsizlik tibbiyot, jamoat sog‘ligi va shaxsiy gigiyena sohalarida markaziy o‘rin egallaydi. Zamonaviy tibbiyot va global pandemiyalar davrida infektsiyalarni oldini olish choralarining samaradorligi inson salomatligini saqlashda muhim ahamiyatga ega.

Kasalxonalar va jamoat joylarida infektsion xavfsizlikni ta’minlash uchun sterilizatsiya, dezinfektsiya, shaxsiy himoya vositalari, monitoring tizimlari va zamonaviy texnologiyalar keng qo‘llaniladi. Shu bilan birga, jamoatchilik va tibbiyot xodimlarini o‘qitish, xalqaro standartlarga amal qilish va profilaktik choralarni muntazam amalga oshirish zarur.

Natijada, infektsiya nazorati tizimlari sog‘liqni saqlashning ajralmas qismi bo‘lib, ular nafaqat bemor va tibbiyot xodimlarini, balki butun jamoatchilikni himoya qilishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Raxmatova P.A. Infektsiya nazorati va infektsion xavfsizlik // PEDAGOGS International Research Journal. — 2024. — Vol. 53, №1. — B. 160–163
2. Usmonova Sh.S. Hamshiralik amaliyotida infektsion nazorat va gigiyena qoidalari // International Journal of Scientific Researchers. — 2025. — Vol. 10, №1. — B. 455–457.

3. Jumatova Z.U. Strategies for the prevention of infectious diseases // International Journal of Medical Sciences. — 2025. — Vol. 5, No. 04. — B. 36–38.
4. Nazarova D., Jumaboyeva M., Parpiyeva O. Postpandemik davrda infeksiyon kasalliklarning nazorati va profilaktikasi: yangi yondashuvlar // Central Asian Journal of Academic Research. — 2025.